

Notes on the General Structure of Statistical Inference and Conclusions for Publications of Survey Results autor této zprávy. Definoval zde statistický model jako trojici: výběrový prostor, systém distribučních funkcí a apriorní rozložení pravděpodobnosti, a poukázal na důležitost zdůvodnění všech těchto tří složek při publikaci výsledků statistické inference v sociologické práci.

Dále pak bylo předneseno několik příspěvků na obecná metodologická témata a k předneseným referátům proběhla bohatá diskuse. Hovořilo se hlavně o problémech strukturalismu a o kritickém a integračním pojetí v soudobé společenské vědě. Druhý den byla diskuse zaměřena do značné míry na otázky vědecko-technické revoluce. P. Maydl (Filosofický ústav CSAV) vystoupil v diskusi a informoval o práci týmu vědecko-technické revoluce při kolegiu filosofie a sociologie. Třetí den porady byl věnován organizačním otázkám a problematice koncepcí časopisů. J. Kamaryt seznámil účastníky s koncepcí Filosofického časopisu. Polský delegát J. Kuczyński navrhl užší mezinárodní kooperaci redakcí filosofických časopisů a také vydávání mezinárodního čtvrtletního filosofického časopisu. Navrhl jeho vydávání ve Varšavě pod patronací Polské akademie věd. Tento návrh, jakož i návrh, aby každý rok byly na poradu zvány všechny socialistické země, nejen evropské, byly jednomyslně přijaty.

Při tomto jednání bylo také přijato pozvání představitelů sovětské delegace I. S. Frolova, aby příští porada se konala v květnu 1970 v Sovětském svazu (pravděpodobně v Kyjevě). Její téma bude *Lenin, filosofie a současnost*, a její organizace se změní v tom smyslu, že po hlavním referátu a diskusi k němu, bude porada pracovat v sekcích filosofie a sociologie.

Na poradě bylo také oznámeno založení několika nových časopisů. V Kyjevě je vydáván nový časopis Akademie věd USSR *Filosofská dumka*, jehož hlavním redaktorem je V. I. Šinkaruk; v Bulharsku vychází od začátku roku 1969 časopis *Sociologičeski problemi*. Prof. M. T. Jevčuk (SSSR) oznámil, že od ledna 1970 bude vycházet také sociologický časopis sovětský a to v Moskvě pod názvem *Konkretnyje socialnyje issledovanija*.

Závěrem je snad možno říci, že účastníci si odváželi dojmy plodné a otevřené diskuse a skvělé dojmy z přátelské péče a pečlivé pozornosti rumunských hostitelů, kteří se zhostili svého organizátorského úkolu opravdu dobře. K přátelskému ovzduší tohoto vědeckého setkání přispěl i nedělní společný autobusový výlet do Brasova.

Na závěrečné recepci byl vysloven hostitelům dík jménem všech delegací. I tuto zprávu bych rád končil slovy uznání na adresu našich rumunských kolegů.

Jan Rehák

O volném čase v Bergisch Gladbachu

Ve dnech 24.—26. dubna 1969 se konala v lázních v Bergisch Gladbachu nedaleko Ko-

lina nad Rýnem konference o problémech současné sociologie volného času pod názvem *Freizeit als Raum der öffentlichen Teilnahme*, se zvláštním přihlédnutím k otázkám decize (rozhodování). Organizátorem konference byl Ústav pro komparativní výzkumy při Kolínské univerzitě a Evropské středisko pro volný čas a výchovu. Konference se ze strany západoněmeckých hostitelů zúčastnili prof. E. K. Scheuch, dr. Viggo Graf Blücher a řada dalších německých sociologů volného času. Mezi početnými zahraničními hosty byli přítomni prof. Joffre Dumazedier z Paříže, prof. Harald Swedner z Lundu, prof. Pandeya Amar z Indie, doc. T. Burton z Velké Británie. Zvláště silná byla účast československa (deset účastníků, mezi nimi Blanka Filipcová a Bedřich Weiner).

V zahajovacím projevu na téma *Sociální praxe a sociologie volného času* se stručně E. Scheuch zamyslel nad takovými otázkami, jako je sám pojem volný čas (podle Scheucha by bylo v jistém smyslu případnější používat místo příliš úzkého pojmu volný čas širšího pojmu soukromý život), funkční význam aktivit volného času, využití poznatků sociologie volného času při rozhodování a pedagogika volného času (E. Scheuchovi připadá značně neefektivní).

První referát přednesl T. L. Burton z Birminghamu. Byla to obsažná zpráva o konkrétním sociologickém výzkumu v Birminghamu, pořádaném pro britské ministerstvo výchovy a spojeném s otázkami plánování volného času a předvídání jeho příštích trendů. V rámci Burtonova výzkumu byly uskutečněny dva druhy zkoumání: 1. výzkum domácnosti; 2. výzkum města. Pokud jde o domácnosti, byly zkoumány různé typy volného času podle struktury jeho aktivit; pokud jde o výzkum města, zkoumaly se takové otázky, jako využití různých zařízení, využití dopravy a její vlivy na strukturu aktivit volného času, vztah typu bydlení k využití zařízení (zejména kulturních), a řada jiných momentů. Praktickým cílem výzkumu bylo umožnit vedení města řešení otázky optimální lokalizace různých zařízení při limitovaných finančních prostředcích.

Blanka Filipcová se zaměřila ve svém referátu především na vztah sociologie volného času ke sféře rozhodování. Naznačila tři možné modely vztahu vědy a decize; dva budované na principu jednostranné nadvlády buď sféry vědy nebo decize, třetí model je budován na principu partnerské spolupráce, respektující zároveň relativní autonomii obou zmíněných oblastí. Poukázala dále na některé specifické rysy volného času jako předmětu sociologického zkoumání, jež jsou zdrojem značných obtíží nejen pro samotná poznání, ale i pro praktickou intervenci v této oblasti.

Velmi pozoruhodný byl příspěvek H. Swednera k problematice sociologie kulturních aktivit volného času, k problémům kulturních hodnot, jejich měření a jejich popisu, jakož i k otázce zvýšení kulturních standardů sociálních skupin.

Marie Françoise Lanfantová z Paříže zaujala některými originálními pohledy. Referovala o výsledcích svého výzkumu *Analýza funkcí dobrovolných organizací*, konaného v departementu Mosele. Tento výzkum sledoval dvě roviny vztahů: 1. systém vztahů uvnitř dobrovolných organizací; 2. jak jsou systémy vztahů v organizacích ovládnuty sociálními silami typu a) politického, b) vládního (úředně mocenského), c) obchodního, d) církevního, e) kulturního. Podle Lanfantové se vůdcové těchto organizací ve velké většině adaptují ideologii instituce, k níž patří. Pouze u dvou procent organizací existuje nepřítomnost represivních sociálních vlivů. Při analýze role organizace je předmětem problémem zjistit vládnoucí ideologii. Sám pojem ideologie vymezuje Lanfantová velmi zajímavě: ideologie je struktura hodnot a vzorů chování, která je fixována v podvědomí.

Joffre Dumazedier hovořil nejprve o tendencích vývoje sociologie volného času po Světovém sociologickém kongresu v Evianu (1966). Jestliže problematika volného času byla před deseti lety studována především jako „americká“, dnes je v této sféře patrná silná evropská aktivita, a to na Západě právě tak jako na Východě. Američtí sociologové mají dnes velmi živý zájem o komparační studie Amerika–Evropa. Ukazuje na to mimo jiné i složení nového řídicího orgánu pro americké výzkumy volného času, v němž vedle tří Američanů (Kaplan, Riesman, Lazarsfeld) jsou dva Evropané (Dumazedier a Szalai). J. Dumazedier zvláště vyzvedl rozvoj sociologie volného času v socialistických zemích, kde je zejména sledována problematika vztahu volný čas - práce.

Dále hovořil Dumazedier o třech postojích k řešení vztahu empirické báze a teorie v současné sociologii volného času.

První řešení: V historii každé vědy se objevuje teorie v určitém vývojovém momentě, který v sociologii volného času dosud nenastal. Je třeba čekat na jeho „příchod“ a trpělivě kumulovat jeho data.

Druhé řešení: Vznikají pokusy o vytvoření teorie, jež se explicitně či implicitně zavádí do výzkumu (případ Davida Riesmana v padesátých letech, aplikace Marxových teorií v některých socialistických zemích).

Třetí řešení: Hledání makrosociologických modelů, které by se opíralo o komparativní výzkumy (případ J. Dumazediera samotného, který usiluje o velké komparativně previzionistické studie v mezinárodním rozměru).

V řadě dalších krátkých referátů a diskusních vystoupení bylo sneseno mnoho zajímavých aspektů a podnětů. Bergisch-gladbachská konference ukázala velkou šíři problémů sociologie volného času a naznačila, že v budoucnosti bude užitečné jednak dále pokračovat v mezinárodních akcích širokého záběru, jednak organizovat možnost mezinárodní výměny názorů v užším smyslu podle jednotlivých úseků sociologie volného času, jejíž sféra je dnes už ve svém celku až příliš rozlehlá.

Vojtěch Jestřáb

XIX. mezinárodní kongres psychologie

Ve dnech 27. 7.–2. 8. 1969 se konal v areálu university v Londýně po pravidelném tříletém intervalu již XIX. mezinárodní kongres psychologie.

Kromě zahajovacího a závěrečného plenárního zasedání probíhal vědecký program na 26 tříhodinových a 48 dvouhodinových symposiích v 5 paralelních sekcích.

V celkovém počtu zhruba 2000 členů kongresu z 36 zemí a asi 350 doprovázejících účastníků byly nejsilněji zastoupeny USA a Spojené království. Také řada ústavů a jejich pracovišť z ČSSR vyslala na kongres své pracovníky. Počtem účastníků se XIX. kongres vrátil k návštěvnosti obvyklé již od XIV. kongresu, tj. 1–2 tisíce osob, když z této tradice vybočil XVIII. kongres v Moskvě 1966 se 4 215 členy a 778 doprovázejícími účastníky.

Program byl sestaven z této tematiky:

Sociální faktory v dětství a dospělosti. Léčba chování. Modely paměti. Využití počítačů v psychologii. Psychologie zvířat. Deduktivní myšlení. Lidská agresivita a sociální konflikty. Problematika tělesných a duševních vad. Strategie učení a poznávacího procesu. Výsledky studia lidského reakčního času. Jazyk a řeč. Biologické, společenské a lingvistické faktory v psycholinguistice. Evoluce chování. Rozhodování. Zkřížená integrace. Sociální psychologie. Modely v teorii osobnosti. Fyziologické a biochemické mechanismy učení a adaptace (habituace). Generalizace podnětů. Nonverbální spojení. Vývoj poznávání. Konzistence poznání. Spánek a sny. Pozornost. Rozlišovací učení u živočichů. Abnormální psychologie. Rozlišovací učení u dětí. Operátorská zrůcnost. Přítomnost a budoucnost simulace pomocí počítače. Účinky nitroděložní stimulace u savců. Sociální konflikty. Učení u živočichů. Spánek. Sdělování psychologických informací. Psychologický výzkum v rozvojových zemích. Společenský vývoj u primátů. Rozvoj poznávání ve věku od 5 do 8 let. Vyučování pomocí počítačů. Rozbor opakovaných způsobů léčení. Psychologický stress a emoce. Reakční čas. Výzkum mozkových funkcí. Osobnost a motorické učení. Paměť a některé faktory osobnosti. Společenské chování v dětství. Vnitrosobní a meziosobní společenské vztahy. Dimenze podráždění. Genetická analýza chování. Funkce temporálního laloku a chování. Pozornost a vigilance. Vnímání. Farmakologické a biochemické aspekty duševních nemocí. Experimentální studie v abnormální psychologii. Lidská zvědavost a pátrací chování. Barevné vidění. Smyslové klamy a metakontrast. Zkoumání osobnosti. Problémy vzájemného ovlivňování kultur. Paměť. Poznávací procesy. Vštěpování. Psychologie chorobných návyků. Sociální základ řeči. Experimentální psychologie stárnutí. Kódy vnímání. Funkce mozkových hemisfér. Teorie a praxe měření. Matematická analýza stochastického učení. Dětské chování. Psychologie řeči.